

מקורות לעיון במס' כתובות: פרק אף על פי

דף ו

מ. זילברמן

מרחשון תשע"ה

(סג:) **כפייה במאיס עלי**. איתא בגמ' דבאומרת מאיס עלי לא כייפינן לה. ונחלקו הראשונים אי כייפינן לבעל לתת גט לאשתו באומרת מאיס עלי. בתד"ה אבל אמרה הביאו י"מ שכופין אותו להוציא. וכן הביא הרא"ש (סי' ל"ד) בשם הרשב"ם. וכן הבין הריטב"א (ד"ה היכי דמיא) בדעת רש"י, שכתב (בד"ה לא כייפינן לה), "להשהותה אלא נותן לה גט ויוצאה בלא כתובה". וכן דעת הרמב"ם שכתב (פי"ד אישות ה"ח), "האשה שמנעה בעלה מתשמיש המטה היא הנקראת מורדת ושואלין אותה מפני מה מרדה אם אמרה מאסתיהו ואיני יכולה להבעל לו מדעתי כופין אותו להוציא לשעתו לפי שאינה כשבויה שתבעל לשנוי לה ותצא בלא כתובה כלל וכו'".

אך דעת רוב הראשונים דלא כייפינן לבעל לתת גט באומרת מאיס עלי. כך הביאו התוס' בשם ר"ת, ונימוקו "דניחוש שמא עיניה נתנה באחר". וז"ל בספר הישר (חלק התשובות סי' כ"ד), "ועל זה ידו כל הדווים איך יטעה חכם לומר שכופין הבעל לגרש באמירת מאוס עלי הלא בהשמים ביני לבינך ובנטולה אני מן היהודים חזרו לומר שמא עיניה נתנה באחר (נדריים צ): ועוד אמרינן שלא יהא כל אחת ואחת הולכת ותולה עצמה ביד גוי ומפקעת עצמה מיד בעלה בחנם תתלה בעכו"ם אם מורדת [ועוד] דא"כ מציינו חוטא נשכר". וכן פסקו הרמב"ן הרשב"א הריטב"א והרא"ש בסוגיין. וכן פסק הרמ"א (אה"ע סי' ע"ז ס"ג).

ומ"מ אף דאין כופין להוציא נחלקו הראשונים אם חייב לגרש. וז"ל השטמ"ק (סד. ד"ה וכו' רבינו יונה), "וכתב רבינו יונה ז"ל וז"ל דאע"ג דאין כופין לתת גט באומרת מאיס עלי היינו כפייה בשוטים אבל ב"ד מודיעים לו שמצוה עליו לגרשה ונותנין לו עצה שיגרשנה ואם לא יגרשנה האי מאי דאמרינן האי מאן דעבר אדרבנן מצוה למקרייה עבריינא. ור"ת ז"ל היה אומר שאפילו זה לא נאמר לו אלא שאם יבא לימלך אם יגרשנה בלא כתובה ב"ד נותנין לו עצה שיגרשנה לאלתר". הרי לר' יונה חייב לגרש ולר"ת נותנין לו עצה לגרש אבל אינו חייב לגרש.

ובספר אלו שכופין להוציא להר"ר יוסף גולדברג שליט"א (פי"ב הע' י') כתב להוכיח דרוב הראשונים ס"ל כר"ת בזה. כן הביא מדברי הריטב"א בסוגיין שכתב, "אם בא הבעל לימלך עמנו ניתן לו עצה שיגרשנה ויפטרנה מיד בלא איחור". וכן הביא מחי' הרא"ה שכתב, "ומבקשים על הגט". וברשב"א כתב "אלמא אין כופין אותו להוציא ואף לא מבקשין". ויותר מזה כתב בהגהות מרדכי (סי' ר"צ) בשם ר"ת, "ובין כך ובין כך אין לנו לכופו לגרש אלא אם ירצה יעגנה לעולם". אך בפסק דין של הגריש"א זצ"ל (פסקי דין רבנים כרך ז' עמ' 204-205) הביא דכמה ראשונים ס"ל כר' יונה [המאירי הביא כן בפירוש בשם קצת חכמי הדורות] ובנידון שלו פסק לחייב בעל בגט במקרה שהאשה אמרה מאיס עלי (במקרה שהיו עוד סניפים כגון שכבר נשא איש על אשתו). וכן דייק בריטב"א שכתב דכייפינן בכגון מוכת שחין ובעל פוליוס (עז). "דחזינן שהיא

טוענת אמת" דהיכא דאפשר לברר שבאמת מאיס עליה היינו כופין מעיקר הדין. ואף דלמעשה קשה לברר דבר כזה מ"מ יש מקום לחייב בגט.

וראיתי בספר נחלת צבי להג"ר גדלי' פעלדר זצ"ל (ח"ב עמ' 83) דהרמ"א בהל' נדרים (סי' רכ"ח סוף ס"כ) פסק כהרי יונה, דז"ל שם, "אבל אם האשה אומרת ששונאת אותו ונתנה אמתלא טובה לדכריה מתירין לה שלא מדעתו דאפילו אם כבר נשאה האומרת מאיס עלי חייב להוציא". וכתב דאף דלא כתב הרמ"א כן באה"ע קשה לדחות דבריו ובמקום הצורך יש על מה לסמוך. וציין לשו"ת נודב"י (סי' ס"ח). ודברים דומים כתב הגרע"י זצ"ל (יביע אומר ח"ג אה"ע סי' י"ח ס"ק י"ג) דבזה"ז יש מקום להקל אפי' לכוף, וז"ל, "גם אני בעניי אומר שבזה"ז דאחסור דרי בארצות החופש והדרור ואיש הישר בעיניו יעשה ורבתה החוצפה בעולם והנסיון הורה שכאשר עוזבות את בעליהן בטענת מאיס עלי ואשתהוויי אשתהו מבלי לפטרם בגט הולכות ויושבות עם גברים אחרים וגם בוש לא יבושו גם הכלם לא ידעו ומרבין ממזרים בעולם", ובזה זמנינו שוה לזמן הגאונים ותקנה דמתיבתא (עי' ברא"ש בהרחבה) ויש מקום לדון בכפיה. ובספר אלו שכופין להוציא (שם הע' 13) האריך לדחות כל זה. וע"ע בהרחבה במאמרו של הרב חגי איזרר בשורת הדין (כרך ב' החל מעמ' ס"ד).